

Yttrande över Sigtuna kommuns Översiktsplan 2014, utställningsversion

För lokalt samarbete med helhetssyn och helhetsgrepp.
Klick på understruken, blå text ger tillgång till "läs mer".

Inlämnat av Gustaf Delin och Björn Lindbergson 2014-02-28

Bakgrund

Under 2013 har arbetet med en ny Översiktsplan 2014 pågått. Nu gällande är från 2002. Beslut om planen beräknas tas av kommunfullmäktige under senvåren 2014.

Översiktsplan 2014 är kommunens viktigaste dokument för att styra/ställa om Sigtuna till hållbarhet. I [Översiktsplan 2014, samrådsversion](#) står "Översiktsplanen är tillsammans med Mål och budget kommunens viktigaste styrdokument" (sid 61, del 1).

Ett första yttrande har tidigare ingivits med anledning av [Översiktsplan 2014, samrådsversion](#). Inkomna yttrande har redovisats och besvarats i [Översiktsplan 2014, samrådsredogörelse](#). och yttrandet av Gustaf Delin och Björn Lindbergson med svar [Översiktsplan 2014, utställningsversion](#) har nu sammanställts med möjlighet att komma med ytterligare ett yttrande synpunkter fram till den 28.2.

Samrådsredogörelsen med sammanställda yttranden jämte svar på dessa ger möjlighet att nu bedöma om Översiktsplan 2014, utställningsversion, är tillfyllest för att bedriva ett omställningsarbete och vilka kompletteringar som kan tänkas nödvändiga för att öka möjligheten att lyckas med detta.

Problem, möjligheter och insikter

De problem och möjligheter som vårt samhälle står inför måste förstås för att kunna utforma lösningar samt vidta nödvändiga åtgärder.

En omställning kräver/förutsätter dessutom helhetssyn med samordning av åtgärder inom en rad områden, undvikande av suboptimeringar samt förmåga att ta många små och parallella steg i rätt riktning.

[Exempel på insikter som underlättar omställning](#) redovisar ett flertal exempel på viktiga insikter som sannolikt krävs för att åtgärda problem och ta tillvara möjligheter samt för att underlätta bearbetning av Översiktsplan 2014 och dess genomförande. De två viktigaste och mest grundläggande är

- Naturlagarna (= ekologin) sätter avgörande ramar och är inte förhandlingsbara. Inom dessa ramar kan sociala och ekonomiska faktorer kontrolleras och förändras utan att hållbarheten äventyras.
- Utveckling/omställningen av samhället (för social och ekonomisk hållbarhet) kan endast ske inom ett hållbart livsuppehållande (ekologiskt) system.

Konstateranden

Kommunen står inför en ytterst svår, komplex uppgift att förena de två klart uttryckta ambitionerna i förslaget till Översiktsplan 2014 – ökad tillväxt och ökad hållbarhet. Det framgår inte heller närmare hur prioritering mellan föreslagna åtgärder skall ske eller hur processen för planens genomförande är tänkt. Därför framstår Översiktsplan 2014 som delvis motsägelsefull samt saknar tillräcklig ledning.

Begreppet hållbarhet, visserligen ofta upprepat, riskerar, enligt vår mening att bli ett begrepp utan tillräckligt definierad innebörd och löper därmed en risk att gå miste om en önskad styrande påverkan vid genomförandet av "Översiktsplan 2014" för infriandet av "Framtidsbild – Sigtuna kommun 2030" som den beskrivs. Av samma anledning kan det uppstå stora svårigheter att följa upp "hållbarhetsförbättringar".

Begreppen *Hållbarhet* och *Framtidsbilden 2030* är centrala och därmed styrande i Sigtuna kommuns pågående arbete med Översiktsplan 2014. Det är därför synnerligen angeläget att införa skarpare skrivningar i planen. Detta yttrande med rekommendationer kan ge viss vägledning.

Hållbarhet

Inledningsvis står i [Översiktsplan 2014, utställningsversion](#) sid 11 "*Utgångspunkter och möjligheter Översiktsplanen sträcker sig fram till år 2030 och ska belysa en möjlig utveckling cirka 15 år framåt i tiden. Sigtuna kommun ska utvecklas till en hållbar kommun som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Utvecklingen ska ske på ett sätt som balanserar de sociala, ekonomiska och ekologiska aspekterna utifrån ett långsiktigt perspektiv. De riktlinjer och strategier som finns i översiktsplanen syftar till att möjliggöra den utvecklingen*".

Beskrivning av hållbarhet är alltför generell och övergripande. Den är därför i behov av komplettering och en betydande grad av konkretisering.

1. Hållbarhet för kommande generationer innebär, med vårt sätt att se, en tillvaro i allt väsentligt utan fossila (icke förnybara) resurser som t.ex. olja.
2. Nedbrytningen av naturresurser får inte överskrida den resursuppbyggnad som fotosyntesen och andra ekosystemtjänster svarar för.
3. En verklig hållbarhet innebär också att restprodukter som t.ex. koldioxid, metan eller andra s.k. växthusgaser till atmosfären samt tungmetaller såsom t.ex kadmium, bly m.fl. till jord/mark/vatten helt upphör.

Det är nuvarande generations skyldighet att ställa om samhället till verklig hållbarhet. Menar vi allvar med "hållbarhet" måste ovanstående tre ledande principer klart framgå av Översiktsplan 2014. Och förändringar av hållbarheten måste kunna mätas på något sätt. Hållbarhet är det främsta uttrycket och grunden för kommunens strävan att ställa om samhället. Innebörden och konsekvenserna för samhällets utformning och drift måste exemplifieras och konkretiseras.

Framtidsbild

I [Översiktsplan 2014, utställningsversion](#) sid. 13 beskrivs Sigtuna år 2030 "*Sigtuna kommun är då ett väl genomtänkt växande och hållbart samhälle med 60 000 invånare*". "*Sigtuna kommun tar ansvar för såväl närmiljön som miljöfrågor i det stora perspektivet, för hållbarhet för kommande generationer, för bostadsutbyggnaden i regionen, för den egna befolkningen men också för flyktingar och människor som behöver oss och trygghet.*"

Denna "målbild", eller snarare, "vision" leder till omfattande konsekvenser om dess innebörd skall tolkas efter sin lydelse. Vi fruktar att allt för få av planens aktörer och läsare verkligen kan göra sig en föreställning om dess innebörd och konsekvenser. Därför är det oundgängligen nödvändigt att belysa dessa med hjälp av konkreta exempel.

En av de allvarligaste aspekterna gäller, som vi ser det, att förverkligandet förutsätter en omfattande ekonomisk tillväxt. Traditionell ekonomisk tillväxt står alltmera uppenbart i konflikt med kraven på hållbarhet. Denna konflikt och dess konsekvenser måste konkretiseras, exemplifieras och därmed förtydligas.

Kanske ett konkret och belysande exempel kan utgöras av vad ett infriande av regeringens vision/mål om en fordonsflotta som är oberoende av fossil energi 2030 med noll nettoutsläpp av växthusgaser 2050, kan komma att innebära i konkreta termer för Sigtuna och därmed för översiktsplaneringen.

Ett hållbart samhälle kan inte förverkligas om inte politiken fungerar som en arena som tydliggör de möjligheter, "måsten" och problem vi står inför samt klart belyser de motsättningar och ev. motstridande tolkningar som finns för att med någon framgång kunna utveckla/ställa om till ett verkligt hållbart Sigtuna. Översiktsplan 2014 erbjuder den möjligheten. Av planförslaget verkar denna aspekt inte ha beaktats i tillräcklig grad.

Bedömning

Med nuvarande version av Översiktsplan 2014 **bedömer vi att Sigtuna inte förmår att genomföra en omställning till hållbart samhälle.** Nedan förslagna rekommendationer, menar vi, kan bidra till att öka möjligheterna därtill. Dokumenten "[Sigtuna kommuns Värdegrund](#)", och "[Strategisk kvalitetsutveckling för Sigtuna kommun](#)", erbjuder en tjänlig grund att bygga på om man systematiskt identifierar problem och möjligheter, konkretiserar konsekvenserna samt är öppen för att med "hållbarhetsmålet" för ögonen också göra ev. nödiga ändringar i de styrande dokumenten för kommunens utveckling/omställning.

Rekommendationer

Vi föreslår att [Översiktsplan 2014, utställningsversion](#) omarbetas/ kompletteras med stöd av följande rekommendationer för att öka möjligheten att nå visionen "Hållbart Sigtuna 2030".

1. **Fastställ att dokumenten "[Sigtuna kommuns Värdegrund](#)", och "[Strategisk kvalitetsutveckling för Sigtuna kommun](#)",** samt arbetssättet sigtunamodellen "**Visionsstyrd samhällsutveckling med medborgarmedverkan**" ger viktigt stöd för omställningen av lokalsamhället Sigtuna.
2. **Förtydliga begreppet Hållbarhet.** Bedöms krav för trovärdighet för Översiktsplan 2014.
3. **"Problematisera" "Framtidsbild – i Sigtuna kommun 2030"**. Bedöms krav för trovärdighet för Översiktsplan 2014
4. **Inventera "åtgärdsområden" som bidrar till ökad hållbarhet** Förbättringar redovisas med nyckeltal/indikatorer i form av diagram. Behövs för och uppföljning av att översiktsplanens genomförande och arbetet för ett hållbart Sigtuna 2030.

5. **Tillför årlig rapportering med diagram över indikatorer för valda områden för åtgärder.** Med mål inlagda när sådana finns och kommentarer betr. analys och trend. Rapporten utgör stöd för arbetet med kommunens styrande dokument "Översiktsplan 2014", "Mål och budget" och "Årsredovisning" mot ett hållbart Sigtuna 2030. Goda, lärorika exempel på rapporter med flera års erfarenheter "[Vision 2025 – uppföljning av arbete rapport 2013](#)" och [Karlshamns kommuns arbete med hållbar utveckling](#) Bilaga till Årsredovisningen 2012
6. **Redovisa samarbetsplaner resp. samarbetsgrupper** med kontaktperson för respektive plan och grupp för omställningsarbete och genomförande av [Översiktsplan 2014](#).
7. **Mobilisera kommunorganisationen** för hållbarhet och översiktsplanens genomförande = ett hållbart Sigtuna 2030. Dra nytta av erfarenheter från det mobiliseringsprogram för hållbarhet som Karlshamns kommun genomförde för kommunorganisationen 2011 - 2012. "Läs mer " [Mobilisering av lokalsamhället Sigtuna med folkbildning](#)
8. **Mobilisera lokalsamhället Sigtuna med folkbildning** för hållbarhet och översiktsplanens genomförande = ett hållbart Sigtuna 2030 för hållbarhet. Dra nytta av Karlshamns kommuns beprövade program för kommunorganisationen och etablera ett nära samarbete för genomförandet med studieförbunden och folkhögskolan i Sigtuna kommun. "Läs mer " [Mobilisering av lokalsamhället Sigtuna med folkbildning](#)

Gustaf Delin
delin@foresight.se
08-592 515 14

Björn Lindbergson'
bjorn@lindbergson.se
070-633 93 72